

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/37906,Kobieta-zydowska-w-okupowanym-Krakowie-19391945.html>
2022-08-14, 23:58

Kobieta żydowska w okupowanym Krakowie (1939-1945)

Martyna Grądzka-Rejak, *Kobieta żydowska w okupowanym Krakowie (1939-1945)*, Instytut Pamięci Narodowej, Wydawnictwo „Wysoki Zamek”, Kraków 2016, 488 s., ISBN 978-83-943785-8-5



Kobieta
żydowska
w
okupowa
nym
Krakowie
(1939-19
45)

Książka dr Marty Grądzkiej-Rejak jest pierwszą pełną monografią ukazującą dynamikę losów kobiet żydowskich podczas II wojny światowej w perspektywie jednego miasta, w zmieniających się okolicznościach: od przestrzeni Krakowa tuż po wybuchu wojny, poprzez ograniczoną, ciasną przestrzeń getta, aż po obecność kobiet w obozie Płaszów.

W książce omówiono zwłaszcza wpływ niemieckiej polityki okupacyjnej na życie społeczności żydowskiej. Autorka szczegółowo analizuje takie elementy codzienności jak: rytuały dnia powszedniego, życie rodzinne, ciąża, macierzyństwo i wychowanie dzieci, praca zawodowa i w gospodarstwie domowym, zamiana ról społecznych (wzrost znaczenia kobiety w rodzinie), religia, czas wolny, edukacja, odpoczynek, rozrywka oraz aktywność polityczna i konspiracyjna. Zwróciła także uwagę na postawy i zachowania związane z kolejnymi etapami eksterminacji ludności żydowskiej oraz sytuacjami granicznymi i trudnymi wyborami, przed jakimi niemal każdego dnia stawały żydowskie kobiety.

Oparta na szerokiej bazie archiwalnej, prasie okupacyjnej oraz relacjach i wspomnieniach ocalonych, książka *Kobieta żydowska w okupowanym Krakowie 1939-1945* stanowi obowiązkową lekturę dla osób chcących poznać lepiej losy społeczności żydowskiej w stolicy GG.

Publikacja w ramach centralnego projektu badawczego IPN „Zagłada Żydów na ziemiach polskich”.

* * *

Jest to na tle dotychczasowej literatury przedmiotu ujęcie całkowicie nowatorskie i jednocześnie bardzo dojrzałe. Analizę „prób zachowania normalności w otaczających i zmieniających się okupacyjnych warunkach” Autorka omówiła systematycznie, poczynając

od najbardziej podstawowego, wspólnego wszystkim mieszkańcom gett poczucia codziennego zagrożenia śmiercią. Śmierć groziła nie tylko za każdą próbę oporu, ale po prostu mogła przyjść w każdej chwili zniemacka i bez żadnego zrozumiałego powodu. Przeważała z reguły wola życia za wszelką cenę. Żydowskim kobietom grozili Niemcy, rabusie, szmalcownicy i zwyrodnialcy gwałciciele. Ciało kobiety było często jej jedynym argumentem w targu o życie. Utrwalił to także język obozowy, obciążający głównie żydowskich funkcyjnych z Płaszowa. Analizie poddana jest też kategoria wymuszonej groźbą śmierci „kolaboracji przez ciało”, dotychczas niedostatecznie jeszcze opisanej.

Z recenzji prof. dr. hab. A. Żbikowskiego

Godne polecenia innym badaczom są refleksje Autorki na temat stosunku Żydówek z krakowskiego getta czy KL Płaszów do wiary, Boga, do własnego ciała, przemocy seksualnej, wreszcie wyboru dróg przetrwania. Autorka podkreśla, że większość kobiet żydowskich starała się po prostu przeżyć z dnia na dzień, aby dotrzeć końca kataklizmu. To dominujące wśród ludzi zachowanie w warunkach permanentnego zagrożenia utraty życia. Mniejszość wybierała inne sposoby ocalenia – poprzez konspirację, głównie w szeregach Żydowskiej Organizacji Bojowej, poprzez przyjęcie chrztu a co za tym idzie mniej lub bardziej udane próby wtopienia się w chrześcijańską większość lub poprzez podjęcie działalności w charakterze konfidentek i inne formy współpracy z okupantem.

Z recenzji prof. dr. hab. M. Wołosa

PLIKI DO POBRANIA

[SPIS TREŚCI - Martyna Grądzka-Rejak, Kobieta żydowska w okupowanym Krakowie... \(pdf, 318.98 KB\) 07.12.2016 14:48](#)

Gdzie kupić publikacje: